VARSINAIS-SUOMEN KÄRÄJÄOIKEUS
EGENTLIGA FINLANDS TINGSRÄTT
Sairashuoneenkatu 2-4, PL 376
20101 Turku

puh. 02956 46200/ fax. 02956 46285
varsinais-suomi.ko@oikeus.fi

Lausunto

28.3.2017

Viite: Asiantuntijan nimeämis- ja
lausuntopyyntö 13.3.2017

Asia: Asiantuntijalausunto esityksestä
yhdistelmärangaistusta koskevaksi
lainsäädännöksi (HE 268/2016 vp)

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Pyydettynä lausuntona hallituksen esityksestä yhdistelmärangaistusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 268/2016 vp) esitän kunnioittaen seuraavaa.

Yleistä

Tuomioistuinten käytettävissä olevat vaihtoehdot rikosten seuraamuksina tuomittaviksi rangaistuksiksi ovat 1980-luvulta lähtien vähitellen monipuolistuneet, mitä on pidettävä hyvänä kehityssuuntana.

Käsillä olevassa hallituksen esityksessä esitetään tuomioistuimella nyt olevaa mahdollisuutta rangaistukseen tuomitessaan määrätä, että tuomittu vapautuu vankilasta vasta hänen suoritettuaan tuomitun rangaistusajan kokonaan, korvattavaksi uudenlaisella seuraamuksella, vankeudesta ja valvonnasta koostuvalla yhdistelmärangaistuksella.

Niin voimassa oleva järjestelmä kuin esitetty uusikin järjestelmä on tarkoitettu sovellettavaksi toistuvasti vakaviin väkivaltarikoksiin syyllistyvien osalta.

Yhteiskunnan ja kanssaihmisten kannalta keskeistä näiden henkilöiden osalta olisi saada väkivaltaisen käyttäytymismallin noudattaminen katkeamaan vaikuttamalla mahdollisuuksien mukaan niihin tekijöihin, jotka pitävät yllä tätä käyttäytymismallia. Näiden henkilöiden kohdalla nykyinen järjestelmä, jossa henkilö voi rangaistuksen kokonaan vankilassa suoritettuaan vapautua ilman, että hänen vaarallisuuttaan arvioidaan rangaistuksen suorittamisen loppuvaiheessa lainkaan ja, että hän voi vapau-

tua ilman valvottua koevapautta sekä ilman ehdonalaista vapautta, ei ole omiaan tukemaan henkilön käyttäytymisen toivottavaa muutosta.

Esitetylle yhdistelmärangaistukselle asetetut tavoitteet ovat nykyisen tilanteen parantamiseksi sekä kannatettavat että tarpeelliset.

Esitetty uusi seuraamus lainkäytön ennustettavuuden kannalta tarkasteltuna

Esitetty uusi seuraamus on tuotu selkeästi esille rikoslain 6 luvun 1 §:ssä rangaistuslajina. Rikoslain 2c luvun 11 §:ssä on annettu seikkaperäiset määräykset yhdistelmärangaistuksen määräämisen edellytyksistä ja 12 §:ssä yhdistelmärangaistuksesta rangaistuksen koventamisperusteena. Esityksessä laiksi yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta on annettu selkeät määräykset rangaistukseen kuuluvan valvonnan tarkoituksesta ja toteutuksesta sekä valvontaan liittyvien määräysten rikkomiseen liittyvistä seuraamuksista.

Mainitut säännökset antavat lainkäytön ennustettavuuden kannalta selkeän ja kattavan kuvan tästä rikosoikeudellisesta seuraamuksesta ja siitä, millä edellytyksillä rangaistus voi tulla tuomittavaksi.

Esitetty uusi seuraamus tuomioistuimen lainkäyttötoiminnan kannalta tarkasteltuna

Tuomioistuimen lainkäyttötoiminnan kannalta rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän tulee olla mahdollisimman selkeä sekä menettelysäännösten osalta että rangaistuksen määräämiseen liittyvien edellytysten ja ehtojen osalta.

Esitetyssä rikoslain 2c luvun 11 §:ssä on annettu selkeät ja kattavat määräykset sekä menettelyn osalta että rangaistuslajin käyttämiseen liittyvien edellytysten osalta. Lainkäyttäjän kannalta on tärkeää, että laissa on nimenomaisesti todettu muun muassa, että

- yhdistelmärangaistuksen tuomitseminen edellyttää syyttäjän vaatimusta,
- valvonta-ajan määrää tuomioistuin osana rangaistusseuraamusta
- ehdonalainen vapauttaminen ja valvottu koevapaus on selkeästi suljettu pois

Esitetyssä laissa yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta 16 §:ssä on annettu selkeät määräykset menettelystä valvonnan täytäntöönpanon estyessä ja 19 §:ssä menettelystä törkeän valvontaan liittyvien velvoitteiden rikkomistapauksessa ja lain 4 luvussa selkeät määräykset valvottavan säilöönotosta ja valvonta-ajan muuntamisesta vankeudeksi.

Esitetyssä oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 37 §:ssä on määrätty mielentilatutkimuksen suorittamisesta ennen yhdistelmärangaistuksen tuomitsemista.

Mainitut säännökset luovat tuomioistuimelle selkeät periaatteet ja menet-

telytavat yhdistelmärangaistuksen tuomitsemiselle.

Yksityiskohtana voidaan nostaa esille kysymys, olisiko uuden lain 12 §:ssä säädettynä koventamisperusteena selvyyden vuoksi viitattava vankeusrangaistuksen sijasta lain 14 § 1 momenttiin ? Esitetty 12 §:n muotoilu jättää epäselväksi koventamisperusteen soveltamisen tilanteissa, joissa tuomioistuimen harkinnan mukaan olisi tuomittava seuraamukseksi yhdistelmärangaistus.

Valvotun koevapauden ja ehdonalaisen vapauden käyttömahdollisuuksien poistuminen ja valvonta-ajan lisääminen välittömästi vankeusrangaistuksen perään merkitsee rangaistuskäytännön tiukentumista, etenkin, kun tarkoituksena on, että yhdistelmärangaistukseen kuuluva vankeusrangaistuksen pituus ei muuttuisi nykyisestä.

Mainitun johdosta uuden seuraamuslajin soveltaminen voi tulla kysymykseen vasta niiden rikosten osalta, joiden tekoaika on lain voiman tulon jälkeen, kuten esityksessä on todettu.

Valvonnan toimeenpano

Järjestelmän uskottavuuden kannalta, erityisesti, kun otetaan huomioon vankiryhmä, jota seuraamus koskee, valvonnan toteuttamiseen on oltava varattuna riittävät resurssit.

Esityksessä yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta annettavaksi laiksi 18 § 1 momentissa tarkoitetusta suullisesta huomautuksesta tulisi myös tehdä merkintä valvontapöytäkirjaan tai vastaavaan, jotta syyttäjällä ja tuomioistuimella olisi käytettävissään mahdollisimman kattavat tiedot henkilön rangaistusajan suunnitelman noudattamisesta sen tilanteen varalta, että esitetään velvollisuuksien rikkomiseen perustuvia vaatimuksia.

Esitetyssä muodossaan yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain 6 § näyttäisi olevan luettavissa niin, että valvonta-ajan suunnitelmassa valvottavalle voidaan asettaa **joko** velvollisuus tehdä työtä **tai** osallistua valvontatapaamisiin, kuntoutukseen, toimintaohjelmiin taikka muuhun vastaavaan toimintaan, joka ylläpitää ja edistää hänen sosiaalisia valmiuksiaan ja kykyään elää rikoksetonta elämää. Lainkohdan muotoilu näyttäisi olevan vastoin perusteluissa esitettyä.

Yhteenveto

Esitetty uusi rangaistuslaji on tarpeellinen korvaamaan voimassa olevan koko rangaistuksen suorittamista vankilassa tarkoittavan rangaistuksen erityisesti, koska esitettyyn uuteen rangaistukseen liittyy olennaisen tärkeä mahdollisuus toistuvasti väkivaltarikoksiin syyllistyneen henkilön tukemiseksi rikoksettomaan elämäntapaan heti vankilasta pääsyn jälkeen.

Esitetty uusi rangaistuslaji ja sen määräämisen menettely ja edellytykset

on kuvattu rikoslaissa asianmukaisissa kohdissa selkeästi.

Esitettyä uutta rangaistuslajia voidaan soveltaa rangaistuksena rikoksiin, joiden tekoaika on lain voimaan tulon jälkeen.

Laamanni Martti Juntikka